

Motion till riksdagen 2024/25:3115

av Eric Westroth och Ann-Christine Frohm (båda SD)

Nationella beredskapslager

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en utredning om att återinrätta nationella beredskapslager med skydds- och sjukvårdsutrustning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en utredning om att återinföra statliga beredskapslager med strategiskt viktiga mediciner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en utredning om att återinföra statliga livsmedelslager och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en utredning om att återinföra statliga beredskapslager för olja och drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Covid-19 har med all önskad tydlighet visat hur oförberett det svenska samhället var när vi stod inför ett fullbordat faktum med en internationell kris och pandemi. Det fanns även ett ironiskt inslag då Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) så sent som 2018 hade skickat broschyren ”Om krisen eller kriget kommer” till alla Sveriges hushåll. Nu visade det sig hur oförberedda myndigheterna i Sverige själva var, då det snart visade sig vara brist på såväl skyddsutrustning som sjukvårdsutrustning.

Sedan Berlinmurens fall 1989 har Sveriges samtliga regeringar agerat i tron på ”den eviga freden”. Man tävlade om att rusta av och rusta ner Sverige. Man avvecklade värnplikten och skrotade militära förband och militär utrustning. Beredskapslager av såväl militär utrustning som utrustning som även kunde användas civilt tömdes, destruerades och skänktes bort, då det aldrig mer skulle bli kris eller ofred i Europa.

Vi har nu blivit varse hur snabbt saker kan förändras. Kris och ofred kan komma snabbt och kommer sällan att ge samhället en chans att förbereda sig. Detta gör att det

är svårt att planera för exakt vilka behov som kommer att uppstå, men det får inte hindra oss från att hålla en bred beredskap inför nästa kris eller ofred, hur avlägsen eller osannolik den än må tänkas verka.

Skydds- och sjukvårdsutrustning

När pandemin kom till Finland dröjde det ca 2 veckor innan Social- och hälsovårdsministeriet beslutade att öppna sina hemliga beredskapslager av sjukvårds- och skyddsutrustning. Lagarna i Finland var dessutom utformade så att utrustningen endast fick användas till finska medborgare. Det fanns ett betydande mått av avundsjuke hos andra länder över att någon hade varit så förutseende att den hade lagrat utrustning och det fanns dessutom en ilska över att lagen hindrade Finland från att dela med sig till andra länder som hade prioriterat andra saker än beredskapslager.

För att undvika att Sverige står så oförberett vid nästa kris eller ofred bör vi införa nationella beredskapslager enligt finsk modell. Det har talats om att detta ansvar skulle ligga på Sveriges olika regioner, men då beredskapen var så ojämlig krävdes det av staten att regioner som hade skött sitt uppdrag (och även privata sjukvårdsföretag) blev tvingade att dela med sig av sin utrustning till regioner som prioriterat bort sitt uppdrag att hålla ett beredskapslager. Detta visar att staten behöver hålla ett nationellt beredskapslager för att vid en kris kunna fördela utrustning till de olika regionerna efter behov.

Sverige har en tendens att förlita sig på samarbeten och att produktions- och varuflöden kommer att fungera oavsett vad som händer. Coronakrisen visade att så inte alltid är fallet. Vissa länder införde ensidiga exportförbud för skydds- och sjukvårdsutrustning för att primärt tillgodose det egna landets behov.

Detta visar också att vi vid nästa kris inte kan räkna med att varuflöden kommer att fungera. Vid nästa kris kanske man tvingas – frivilligt eller ofrivilligt – att stänga gränser. Kanske nästa kris även innebär nationella och långvariga strömavbrott, vilket också skulle påverka svenska producenters möjlighet att ställa om och börja tillverka skyddsutrustning. Därför bör det återinföras nationella beredskapslager i Sverige med statligt ansvar, för att kunna säkerställa nödvändig skydds- och sjukvårdsutrustning till Sveriges regioner och kommuner när nästa kris kommer.

Strategiskt viktiga mediciner

Man har även överlåtit beredskapslager för mediciner på privata aktörer och regionerna. Tyvärr blev vi smärtsamt medvetna under 2020 om att regionerna med varierande mått hade fullgjort sitt uppdrag att hålla sina beredskapslager. Med samma argument som ovan borde det därför också finnas ett statligt ansvar för beredskapslager av strategiska och viktiga mediciner.

Livsmedel

Sveriges självförsörjningsgrad i fråga om livsmedel var under 80-talet mellan 80 och 100 %. Sedan dess har den minskat till under 50 % och det är endast ett fåtal varor som vi är helt självförsörjande på. Sverige bör ha som mål att öka sin självförsörjningsgrad

men vi bör också tillse att det tas ett statligt ansvar för livsmedelsförsörjningen i händelse av en kris eller ofred. Här behöver Sveriges beredskap kartläggas och förbättras så att man kan garantera livsmedel till medborgarna även om gränserna skulle stängas.

Bränslen

Under kalla kriget hade Sverige ett statligt beredskapslager med olja och drivmedel. Detta har under senare tid återinförts i begränsad form, genom att lagring sker av kommersiella aktörer. En kommersiell aktör som importerar en volym överstigande 2 500 m³ bränsle eller råolja eller har sålt mer än 50 000 m³ bränsle är skyldig att lagerhålla en förbrukning på 90 dagar på en volym avseende föregående år.

Detta är naturligtvis bättre än inget, men att lägga ett ansvar endast på kommersiella aktörer kan ha sina brister. Det finns dessutom anledning att förmoda att Sveriges förbrukning av bränsle kommer att öka i samband med en kris eller ofred, och därmed finns det skäl för staten att ta ett större ansvar och förutom de kommersiella aktörerna även hålla ett statligt beredskapslager i fråga om bränslen.

Eric Westroth (SD)

Ann-Christine Frohm (SD)